

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (osmého senátu)

1. prosince 2022*

„Řízení o předběžné otázce – Směrnice 2011/7/EU – Postup proti opožděným platbám v obchodních transakcích – Náhrada nákladů spojených s vymáháním vynaložených věřitelem v případě opožděné platby dlužníka – Článek 6 – Minimální pevná částka ve výši 40 eur – Několik opožděných plateb, které jsou úhradou za pravidelné dodávání zboží nebo poskytování služby na základě jedné a téže smlouvy“

Ve věci C-370/21,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Landgericht München I (zemský soud v Mnichově I, Německo) ze dne 19. dubna 2021, došlým Soudnímu dvoru dne 15. června 2021, v řízení

DOMUS-Software-AG

proti

Marc Braschoß Immobilien GmbH

SOUDNÍ DVŮR (osmého senátu),

ve složení N. Piçarra (zpravodaj), vykonávající funkci předsedy, N. Jääskinen a M. Gavalec, soudci,

generální advokát: A. Rantos,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za DOMUS-Software-AG T. Schwartzem, Rechtsanwalt,
- za Evropskou komisi G. Gattinarou a C. Hermesem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

* Jednací jazyk: němčina.

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu ustanovení čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (Úř. věst. 2011, L 48, s. 1) ve spojení s jejím článkem 3.
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi společnostmi DOMUS-Software-AG (dále jen „Domus“) a Marc Braschoß Immobilien GmbH (dále jen „MBI“) ve věci návrhu na pevnou náhradu nákladů spojených s vymáháním, které vznikly v důsledku postupných opožděných plateb v rámci jedné a téže smlouvy.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Body 3, 17, 19 a 22 odůvodnění směrnice 2011/7 uvádějí:
 - „(3) Mnohé platby v obchodních transakcích mezi hospodářskými subjekty navzájem nebo mezi hospodářskými subjekty a orgány veřejné moci se uskutečňují později, než jak bylo dohodnuto ve smlouvě nebo stanoveno ve všeobecných obchodních podmínkách. Přestože zboží bylo dodáno nebo služby byly poskytnuty, mnohé příslušné faktury jsou placeny až dlouhou dobu po uplynutí lhůty. Tyto opožděné platby mají negativní dopad na likviditu a komplikují finanční řízení podniků. Postihují rovněž jejich konkurenceschopnost a ziskovost v případech, kdy věřitel potřebuje kvůli opožděné platbě získat vnější financování. [...]
 - [...]
 - (17) Platba dlužníka by se měla pokládat pro účely nároku na úrok z prodlení za opožděnou, pokud věřitel nemá dlužnou částku k dispozici v den splatnosti za předpokladu, že splnil své zákonné a smluvní povinnosti.
 - [...]
 - (19) K odrazení od opožděných plateb je nezbytné, aby věřitelé získali spravedlivou náhradu nákladů spojených s vymáháním, které jim vznikly v důsledku opožděné platby. Náklady spojené s vymáháním by měly zahrnovat rovněž náklady spojené s vymáháním administrativních nákladů a náhradu za interní náklady vzniklé v důsledku opožděné platby, pro něž by v této směrnici měla být stanovena pevná minimální částka, kterou lze kumulovat s úrokem z prodlení. Náhrada ve formě pevné částky by měla omezit administrativní a interní náklady spojené s vymáháním. [...]
 - [...]
 - (22) Tato směrnice by neměla bránit splátkovým platbám. Každá splátka by však měla být placena za dohodnutých podmínek a měla by se na ni vztahovat pravidla pro opožděné platby stanovená touto směrnicí.“

- 4 Článek 1 této směrnice, nadepsaný „Předmět a oblast působnosti“, stanoví v odstavcích 1 a 2:
- „1. Cílem této směrnice je boj proti opožděným platbám v obchodních transakcích s cílem zajistit řádné fungování vnitřního trhu, a tím podpořit konkurenceschopnost podniků, a zejména malých a středních podniků.
2. Tato směrnice se vztahuje na veškeré platby, které jsou úhradou za obchodní transakce.“
- 5 Článek 2 uvedené směrnice stanoví:
- „Pro účely této směrnice se rozumí:
- 1) ‚obchodní transakcí‘ transakce mezi podniky nebo mezi podniky a orgány veřejné moci, která vede k dodání zboží nebo poskytnutí služeb za úplatu;
- [...]
- 4) ‚opožděnou platbou‘ platba, která nebyla provedena ve smluvní nebo zákonné lhůtě splatnosti, přičemž jsou splněny podmínky stanovené v čl. 3 odst. 1 nebo čl. 4 odst. 1;
- [...]“
- 6 Článek 3 téže směrnice, nadepsaný „Transakce mezi podniky“, v odstavci 1 stanoví:
- „Členské státy zajistí, že v obchodních transakcích mezi podniky má věřitel nárok na úrok z prodlení bez nutnosti upomínky, pokud jsou splněny tyto podmínky:
- a) věřitel splnil své smluvní a zákonné povinnosti a
- b) věřitel neobdržel splatnou částku včas, ledaže dlužník není za prodlení odpovědný.“
- 7 Článek 5 směrnice 2011/7, nadepsaný „Splátkové kalendáře“, stanoví:
- „Tato směrnice se nedotýká způsobilosti stran sjednat podle příslušných ustanovení platného vnitrostátního práva splátkové kalendáře. V případech, kdy není některá splátka uhrazena ve sjednané době, se úrok a náhrada podle této směrnice vypočítají výhradně z opožděných částek.“
- 8 Článek 6 této směrnice, nadepsaný „Náhrada nákladů spojených s vymáháním“, stanoví:
- „1. Členské státy zajistí, že v případech, kdy má být v obchodních transakcích podle článku 3 nebo 4 zaplacen úrok z prodlení, má věřitel nárok obdržet od dlužníka alespoň pevnou částku ve výši 40 [eur].
2. Členské státy zajistí, že pevná částka uvedená v odstavci 1 je splatná bez nutnosti upomínky a představuje náhradu vlastních nákladů věřitele spojených s vymáháním.
3. Věřitel má nárok obdržet od dlužníka kromě pevné částky uvedené v odstavci 1 přiměřenou náhradu za veškeré náklady spojené s vymáháním, které tuto pevnou částku přesahují a které mu vznikly v souvislosti s opožděnou platbou dlužníka. Mezi tyto náklady by mohly patřit mimo jiné výdaje za pověření advokáta či za využití služeb společnosti vymáhající pohledávky.“

- 9 Článek 7 uvedené směrnice, nadepsaný „Nespravedlivé smluvní podmínky a praxe“, v odstavci 1 stanoví:

„Členské státy stanoví, že každá smluvní podmínka či praxe týkající se dne nebo lhůty splatnosti, sazby úroku z prodlení nebo náhrady nákladů spojených s vymáháním je buď nevymahatelná, nebo zakládá nárok na náhradu škody, pokud je hrubě nespravedlivá vůči věřiteli.

Při určení, zda je smluvní podmínka či praxe hrubě nespravedlivá vůči věřiteli ve smyslu prvního pododstavce, se zvažují všechny okolnosti případu, včetně:

[...]

- c) skutečnosti, zda má dlužník objektivní důvody odchytil se od [...] pevné částky uvedené v čl. 6 odst. 1.“

Německá právní úprava

- 10 Ustanovení § 286 odst. 1 a 3 Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník, dále jen „BGB“) zní takto:

„(1) Nesplní-li dlužník svůj závazek na základě upomínky věřitele zasláné po uplynutí doby splatnosti, je v důsledku této upomínky v prodlení. Podání žaloby na plnění a doručení platebního rozkazu v příslušném řízení se považují za upomínku.

[...]

(3) Dlužník pohledávky odpovídající odměně je v prodlení nejpozději do 30 dnů od splatnosti a obdržení faktury nebo jiného rovnocenného dokumentu vyzývajícího k zaplacení, pokud předtím nezaplatil; [...]“

- 11 Ustanovení § 288 odst. 5 tohoto zákoníku stanoví:

„Věřitel pohledávky odpovídající odměně má v případě prodlení dlužníka, pokud není spotřebitelem, navíc nárok obdržet od něj pevnou částku ve výši 40 eur. To platí i tehdy, pokud se v případě pohledávky odpovídající odměně jedná o zálohu nebo jinou formu splátky. Pevná částka podle první věty bude připočtena k dlužné náhradě škody, má-li tato náhrada kompenzovat náklady vzniklé věřiteli v souvislosti s uplatňováním svých nároků.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 12 Dne 21. srpna 2019 uzavřely společnosti Domus a MBI, dva podniky založené podle německého práva, smlouvu, jejímž předmětem byla údržba softwaru nabytého druhým podnikem za měsíční platbu ve výši 135 eur zvýšenou o daň z přidané hodnoty (DPH), která byla splatná na začátku každého účtovacího období.
- 13 Dne 11. září 2019, 1. října 2019 a 1. ledna 2020 vystavila společnost Domus na základě této smlouvy postupně faktury za září 2019 (133,04 eura), za říjen až prosinec 2019 (399,13 eura) a za leden až březen 2020 (399,13 eura). Faktury byly společnosti MBI pokaždé předány následující den po jejich vystavení.

- 14 Vzhledem k tomu, že tyto faktury nebyly uhrazeny ve lhůtě splatnosti, podala společnost Domus k Amtsgericht München (okresní soud v Mnichově, Německo) žalobu, kterou se domáhala, aby bylo společnosti MBI uloženo zaplatit jí zbývající dlužnou jistinu spolu s úroky z prodlení, jakož i pevnou náhradu ve výši 40 eur za každou ze tří nesplacených faktur, tedy celkem 120 eur na základě § 288 odst. 5 BGB z titulu vynaložených nákladů spojených s vymáháním.
- 15 Tento soud přisoudil společnosti Domus dlužnou jistinu. Společnosti MBI nicméně uložil, aby i s úroky uhradila pouze jednu pevnou částku ve výši 40 eur. Uvedený soud měl za to, že pokud jde o jednu a tutéž smlouvu, z níž vyplývají pravidelné platby, měla Domus na základě teleologického výkladu § 288 odst. 5 BGB, který provádí článek 6 směrnice 2011/7 do německého práva, nárok pouze na jedinou pevnou částku.
- 16 Společnost Domus podala proti tomuto rozsudku odvolání k Landgericht München I (zemský soud v Mnichově I, Německo), předkládajícímu soudu, v němž se domáhala, aby bylo společnosti MBI uloženo zaplacení částky 80 eur odpovídající dvěma dalším požadovaným pevným částkám.
- 17 Předkládající soud uvádí, že se přiklání k výkladu směrnice 2011/7 v tom smyslu, že více pohledávek vyplývajících z jedné a téže smlouvy, které vznikly v důsledku opožděných plateb pravidelné odměny, zakládá nárok alespoň na zaplacení pevné částky ve výši 40 eur za každou jednotlivou pohledávku.
- 18 Za těchto podmínek se Landgericht München I (zemský soud Mnichov I) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice [2011/7/EU] ve spojení s jejím článkem 3 vykládán v tom smyslu, že v případě opakovaně vznikajících pohledávek odpovídajících odměně z jednoho a téhož smluvního vztahu existuje nárok na obdržení alespoň pevné částky ve výši 40 eur za každou jednotlivou pohledávku odpovídající odměně[?]“

K předběžné otázce

- 19 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 6 odst. 1 směrnice 2011/7 ve spojení s článkem 3 této směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že pokud je v jedné a téže smlouvě sjednáno pravidelné dodávání zboží nebo poskytování služeb, za něž musí být pokaždé zaplaceno v určené lhůtě, je za každé prodlení s platbou splatná minimální pevná částka ve výši 40 eur jako náhrada nákladů spojených s vymáháním vynaložených věřitelem, anebo je splatná pouze jednou bez ohledu na počet opožděných plateb.
- 20 V tomto ohledu je třeba zaprvé připomenout, že čl. 6 odst. 1 směrnice 2011/7 ukládá členským státům zajistit, aby v případech, kdy má být v obchodních transakcích zaplacen úrok z prodlení, měl věřitel nárok obdržet od dlužníka alespoň pevnou částku ve výši 40 eur jako náhradu nákladů spojených s vymáháním. Kromě toho tento článek v odstavci 2 ukládá členským státům povinnost zajistit, aby tato minimální pevná částka byla splatná automaticky i bez upomínky dlužníka, a aby představovala náhradu vlastních nákladů věřitele spojených s vymáháním. Konečně v odstavci 3 uvedený článek přiznává věřiteli nárok obdržet od dlužníka kromě pevné částky 40 eur přiměřenou náhradu za veškeré náklady spojené s vymáháním, které tuto pevnou částku přesahují a které mu vznikly v souvislosti s opožděnou platbou dlužníka.

- 21 Pojem „opozděná platba“, v němž tkví původ nároku věřitele na to, aby od dlužníka obdržel nejen úrok z prodlení podle čl. 3 odst. 1 směrnice 2011/7, ale také minimální pevnou částku ve výši 40 eur podle čl. 6 odst. 1 této směrnice, je definován v čl. 2 bodě 4 uvedené směrnice jako platba, která nebyla provedena ve smluvní nebo zákonné lhůtě splatnosti. Uvedená směrnice se tudíž podle čl. 1 odst. 2 vztahuje na „veškeré platby, které jsou úhradou za obchodní transakce“, přičemž tento pojem „opozděná platba“ lze použít na každou jednotlivou obchodní transakci (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. října 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, bod 28).
- 22 Zadruhé čl. 6 odst. 1 směrnice 2011/7 definuje podmínky vzniku nároku na pevnou minimální částku ve výši 40 eur tak, že v případě obchodních transakcí mezi podniky odkazuje na článek 3 této směrnice. Tento článek v odstavci 1 stanoví, že členské státy zajistí, že v těchto obchodních transakcích mezi podniky má věřitel nárok na úrok z prodlení bez nutnosti upozornění, pokud věřitel splnil své smluvní a zákonné povinnosti a neobdržel splatnou částku včas, ledaže dlužník není za prodlení odpovědný (obdobně viz rozsudek ze dne 20. října 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, bod 31 a citovaná judikatura).
- 23 Z výše uvedeného vyplývá, že nárok na úrok z prodlení upravený v čl. 3 odst. 1 směrnice 2011/7, jakož i nárok na minimální pevnou částku upravený v čl. 6 odst. 1 této směrnice, které vznikají v důsledku „opozděné platby“ ve smyslu čl. 2 bodu 4 této směrnice, se vztahují k jednotlivým „obchodním transakcím“. Dále se tento úrok, stejně jako tato pevná částka, stanou automaticky splatnými uplynutím lhůty splatnosti upravené v čl. 3 odst. 3 až 5 téže směrnice za předpokladu, že jsou splněny podmínky uvedené v odstavci 1 tohoto článku. Bod 17 odůvodnění směrnice 2011/7 v tomto ohledu upřesňuje, že „[p]latba dlužníka by se měla pokládat pro účely nároku na úrok z prodlení za opožděnou, pokud věřitel nemá dlužnou částku k dispozici v den splatnosti za předpokladu, že splnil své zákonné a smluvní povinnosti“ (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. října 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, bod 32).
- 24 Pokud jde o podmínky vzniku nároku na úrok z prodlení a na minimální pevnou částku, čl. 3 odst. 1 ani čl. 6 odst. 1 směrnice 2011/7 nerozlišují podle toho, zda platby neuhrazené ve stanovené lhůtě splatnosti mají původ v jedné a téže smlouvě, či nikoliv. Znění těchto ustanovení tudíž nemůže podpořit výklad, že v případě jen jedné smlouvy může být pevná částka ve výši 40 eur splatná věřiteli z titulu náhrady nákladů spojených s vymáháním pouze jednou bez ohledu na počet jednotlivých opožděných plateb.
- 25 Tento závěr je potvrzen článkem 5 směrnice 2011/7, který se týká srovnatelného případu pro účely této směrnice s případem, o který se jedná ve věci v původním řízení. Z tohoto článku ve spojení s bodem 22 odůvodnění uvedené směrnice totiž vyplývá, že pokud se strany dohodly na splátkovém kalendáři stanovícím částky, které mají být zaplacený ve splátkách, je splatná minimální pevná částka ve výši 40 eur jako náhrada nákladů spojených s vymáháním za každou splátku neuhrazenou ve lhůtě splatnosti.
- 26 Z doslovného a kontextuálního výkladu čl. 6 odst. 1 a 2 směrnice 2011/7 tudíž vyplývá, že minimální pevná částka ve výši 40 eur jako náhrada nákladů spojených s vymáháním náleží věřiteli, který splnil své povinnosti, za každou platbu, která nebyla provedena ve lhůtě splatnosti, a která je úhradou za obchodní transakci, doloženou fakturou nebo jiným rovnocenným dokumentem vyzývajícím k provedení platby, a to i v případě několika opožděných plateb, které jsou úhradou za pravidelná dodávání zboží nebo poskytování služeb uskutečněná na základě jedné a téže smlouvy, ledaže dlužník není za toto prodlení odpovědný (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. října 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, bod 34).

- 27 Zatřetí je tento výklad článku 6 směrnice 2011/7 potvrzen cílem této směrnice. Z článku 1 odst. 1 této směrnice ve spojení s jejím bodem 3 odůvodnění vyplývá, že jejím cílem je nejen odradit od opožděných plateb tím, že zabrání tomu, aby byly finančně zajímavé pro dlužníka z důvodu nízké úrovně nebo neexistence úroků účtovaných v takové situaci, ale také účinně chránit věřitele před takovými opožděnými platbami tím, že mu zajistí co možná nejúplnější náhradu nákladů spojených s vymáháním, které vynaložil. Bod 19 odůvodnění této směrnice v tomto ohledu upřesňuje, že náklady spojené s vymáháním by měly zahrnovat rovněž náklady spojené s vymáháním administrativních nákladů a náhradu za interní náklady vzniklé v důsledku opožděné platby, a dále, že náhrada ve formě pevné částky by měla omezit administrativní a interní náklady spojené s vymáháním (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. října 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, body 35 a 36).
- 28 Z tohoto hlediska nemůže mít nahromadění několika opožděných plateb za pravidelná dodávání zboží nebo poskytování služeb ze strany dlužníka při plnění jedné a téže smlouvy za následek snížení minimální částky splatné z titulu náhrady nákladů spojených s vymáháním za každou opožděnou platbu na jedinou pevnou částku. Toto snížení by především zbavilo užitečného účinku článek 6 směrnice 2011/7, jehož cílem je – jak bylo zdůrazněno v předchozím bodě tohoto rozsudku – nejen odradit od těchto opožděných plateb, ale i poskytnout těmito částkami „náhradu vlastních nákladů věřitele spojených s vymáháním“, přičemž tyto náklady mají tendenci se v závislosti na počtu plateb a částkách, které dlužník neuhradí ve stanovené lhůtě, zvyšovat. Uvedené snížení by dále znamenalo přiznat dlužníkovi výjimku z povinnosti uhradit pevnou částku podle čl. 6 odst. 1 této směrnice, aniž je tato výjimka odůvodněna jakýmkoli „objektivním důvodem“ ve smyslu čl. 7 odst. 1 druhého pododstavce písm. c) uvedené směrnice. Snížení by konečně vedlo k tomu, že dlužník bude zproštěn části finančních nákladů vyplývajících z jeho povinnosti, aby za každou fakturu neuhrazenou ve lhůtě splatnosti zaplatil pevnou částku ve výši 40 eur, stanovenou v tomto čl. 6 odst. 1 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. října 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, bod 37).
- 29 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 směrnice 2011/7 ve spojení s jejím článkem 3 musí být vykládán v tom smyslu, že pokud je v jedné a téže smlouvě sjednáno pravidelné dodávání zboží nebo poskytování služeb, za něž musí být pokaždé zapláceno v určené lhůtě, náleží věřiteli za každou opožděnou platbu minimální pevná částka ve výši 40 eur jako náhrada nákladů spojených s vymáháním.

K nákladům řízení

- 30 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (osmého senátu) rozhodl takto:

Článek 6 odst. 1 ve spojení s článkem 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

musí být vykládán v tom smyslu, že

pokud je v jedné a téže smlouvě sjednáno pravidelné dodávání zboží nebo poskytování služeb, za něž musí být pokaždé zapláceno v určené lhůtě, náleží věřiteli za každou opožděnou platbu minimální pevná částka ve výši 40 eur jako náhrada nákladů spojených s vymáháním.

Podpisy